

fiuita. et ois talis errat illud quod fidei est. **I**te q̄ credit h̄m̄ eius q̄ dicit scriptura hereticus et infidelis iudicatur. s̄ scriptura dicit. in q̄ cumq; hora ingemuerit peccet oīz iniquitatū ei nō recordabor. despons credit ei⁹ oppositus. ergo **re.** **P**reterea articulus sp̄alis ē de remissione peccatorū. et oī illū peccat ille q̄ desperat. **S**ilr pōt obici de eo q̄ p̄sumit. videtur. n. q̄ despatio tollat fidē. **C**ōtrariū h⁹ ē q̄ ita p̄cedit sp̄es sicut p̄cedit charitatē. ita etiā neq; despatio. **R.** vō q̄ fides differt a sp̄e et in hoc q̄ fides respicit ip̄m odiū in ulī. sed sp̄es respicit in p̄ticulari. s. respectu sp̄antis. et in hoc etiā q̄ fides dicit certitudinē in intellectu et sp̄es dicit certitudinē in affectu. sicut ergo cōtingit aliqñ ignorari aliqd in p̄ticulari et sciri in ulī sicut dicit ph̄s in. ij. prioz. sicut ē de illo q̄ scit omnē mulā ēē sterile. et tñ extimat hāc h̄re in vtero. sic pōt aliq; h̄ns fidē carere sp̄e. et sicut pōt aliq; n̄ h̄ns certitudinē de aliquo i affectu h̄re in intellectu. sic pōt aliq; nō h̄ns sp̄es h̄re fidē. **A**d illud ergo q̄ primo ob̄r q̄ talis estimat maliciā suā dei bonitatē excedere. vō q̄ estimare maliciā bonitatē excedere hoc pōt esse duplī. aut ulr respectu cuiusq; aut p̄ticulari respectu sui. **E**t primo et secūdo mō ē infidelitatis. et tertio despatiois. et hoc significat text⁹ gñ. **E**aim qui dicit. **M**aior ē iniquitas mea q̄ ut ueniā merear. nō dixit q̄ maior eēt q̄ misericordia. s̄ q̄ āplior eēt q̄ ueniā ad quā puenire possz. **A**l pōt dici q̄ talis estimatio pot⁹ uenit ex subuersione cōfidentie q̄ ex subuersione noticie sicut homo aliqñ bene scit aliqd et tñ affectio adeo dñatur ut ad estimādū oppositū p̄trahat ip̄s. **E**t p̄ hanc uia nūcēdū ē ad alia duo q̄ postea obiciuntur. nō. n. eludunt q̄ despatio tollat fidē. q̄ defect⁹ ē duplicis et dītois sicut dictū ē. quānis aut despatio nō tollat fidē simplī n̄solumin⁹ tñ plus leditur fides per despatioē q̄ p̄ odiū uel quocūq; aliud peccm q̄ nō sit ei directe oppositū. in fide. n. sūt tria. s. ip̄a credulitas et habilitas tendēdi i deū. et ip̄a cōdētia. primū ē quasi terra. et secūdu q̄si semē et tertiū q̄si fruct⁹. primū tollitur solū p̄ infidelitātē. secūdu vō tollitur p̄ despatioē qua efficiatur hō inhabilis ad cōdēdū. tertiū vō tollitur p̄ omne peccatū. **I**te q̄ritur de hoc q̄ dicit q̄ peccatū in patrē illud intelligitur q̄ fit p̄ infirmitatē. **S**i. n. hoc uex ē tūc oē peccatū ē peccm

in patrē. q̄ cū potētia peccandi pot⁹ sit ipotētia q̄ potētia hoc ip̄o quo aliq; pōt peccare pōt deficere et infirm⁹ eē. **I**te si peccatū in filiū est p̄ ignorantia sicut ip̄e subiungit. cū omnis peccator sit ignorans sicut uult ph̄s. uidetur q̄ oē peccm sit in filiū. ergo nulla ē illa diuissio peccoz. **R.** vō q̄ cū dīr peccatū eē ex infirmitate et ignorantia nō accipitur hic q̄cūq; infirmitas et q̄cūq; ignorantia s̄ infirmitas q̄ q̄des est ex carne. et ignorantia q̄ ē respectu ali⁹ circūstantie faciētis rōem culpe. et hoc mō talis infirmitas nō ē respectu ois peccati nec tal ignorantia. quāis largo mō accepta infirmitate p̄ quacūq; ipotentia et ignorantia p̄ quacūq; ne sciētia siue cognitiois practice siue speculative in oī peccō repliatur. **P**reterea sciēdū ē q̄ qñ dī uiditur peccm p̄ has dīas q̄ illud peccm ex infirmitate q̄ p̄cedit ex ip̄a imediate. et silr ex ignorantia et in alia. et sic iste tres dīe nō cōcurrūt in peccatū illud. **E**t sic patēt obiecta. et hec sufficiant de ista diuissioe. q̄ s̄ q̄sitū fuit o h̄s vi. xxij. ubi illa diuissio ponitur et manifestat.

Distinctio. xliij. **O**st p̄dicta cōsideratoēs dignū ē **S**upra ostendit magister qualī peccatū a uolūtate h̄eat ortū in gnali et in sp̄ali. **I**n hac uero parte determinat unde habeat ortū potētia peccandi. **E**t hec pars durat usq; ad finem libri. **D**iuiditur aut pars ista in partes quattuor. **I**n quarū prima querit magister unde sit potētia peccandi et determinat q̄ potētia peccandi non est a deo s̄m quorundā opinione. **I**n secunda uero parte ostendit q̄ omnis potētia ē a deo pluribus auctoritatibus. ibi **S**ed pluribus testimoniis. **I**n tertia uero parte determinat quandā dubitationē que ex precedentib⁹ habet ortum. s. utrum alicui potestati sit resistendum. ubi **H**ic oritur questio non transilienda. ubi determinat q̄ aliquando est obediendū aliquando resistendū. **I**n quarta uero et vltima continuat magister dicta dicendis ut ex hoc libro ad librum tertium transeat. ibi **T**am nunc illis intelligendis atq; pertractandis. **E**t posset hec ultima particula diuidi i totum p̄cedens. sed causa breuitatis non fuit diuisa. huiusmodi enim minutie diuisionum plus habent curiositatis q̄ utilitatis. et ideo eas in precedentibus pretermisi.

H intelligentia autem huius partis incidit hic q̄stio circa tria. ¶ **P**rimo queritur vnde habeat ortu potestas peccandi. ¶ **S**ecundo vero q̄ritur vnde sit in hoie potestas p̄sidiendi siue dñandi. ¶ **T**ertio queritur de necessitate subiacendi potentie p̄sidentii. ¶ **C**irca primū queruntur duo. ¶ **P**rimo queritur utrū potentia peccandi sit in hoie a deo uel a seipso. ¶ **S**ecundo queritur utz potentia peccandi inquantū huiusmodi sit bona an mala.

Qirca primū sic p̄ceditur et q̄ritur utz potentia peccandi sit in nobis a deo. Et q̄ sic uidetur. **P**rimo auctoritate aug. sup̄ ps. et magis adducit in lit. **N**ocendi uolūtas p̄t eē ab hois aīo. potestas aut̄ n̄ nisi a deo. s̄z uolūtas nocendi que ē hois a seipso n̄ ē nisi respectu nocimenti quo q̄s peccat. ergo si respectu illius eiusdem est a deo. uidetur q̄ potestas peccandi sit a deo in ipso. ¶ **I**te phis in thop. p̄t de⁹ et studio sus praua agere. sed oē illud in quo cōmunicat hō cū deo h̄z ab ipso tanq̄z a cā et principio. si ergo in potentia peccandi hō cū deo cōmunicat. uidetur q̄ potētiā peccandi a deo accipiat. ¶ **I**te oē illud q̄ attēstatur nobilitati nature ē a dō. s̄z potestas peccandi in eo in quo est attestatur nobilitati nature. nō. n. repiri p̄t nisi in creatura rōali que est nobilissima oīum creaturaz. ergo uidetur q̄ potentia peccandi sit in hoie a deo. ¶ **I**te oē illud q̄ facit ad ampliatōēz laudis a deo ē cui⁹ est oīs honor et laus. s̄z posse peccare facit ad laudē utri insi f̄ q̄ dī ecclē. xxxj. **Q**ui potuit transgredi et nō ē trāsgressus et facere malū et nō fecit. ergo uidetur q̄ posse peccare sit i hoīe a deo. ¶ **I**te potentia peccandi aut est i creatura rōnali f̄ q̄ est a deo. aut f̄ q̄ ē ex nihilo. **S**i f̄ q̄ ē a deo habeo p̄positū. f̄ q̄ tales potētiā hō a deo accipiat. **S**i f̄ q̄ ē ex nihilo. ergo cū oīs creatura sit ex nihilo oīs creatura habet potentiam peccandi. si ergo hoc ē falsūz restat. ¶ **S**z. Peccare ē deficere. s̄z posse deficere ē nō posse. et ē priuatio potētie. si ergo priuatio et defect⁹ potentie nō ē a deo. uidetur q̄ potētia peccandi non sit i hoīe a deo s̄z poti⁹ a seipso. ¶ **I**te ab eodē principio sunt act⁹ et potentia. ergo si peccatū n̄ ē a deo aliquo mō ergo n̄z potētia peccandi hoīe ē ab ipso. ¶ **I**te gloria ē p̄fectiua et sanatiua nature. s̄z p̄ gl̄iaz

auferetur potentia peccandi. si ergo gloria non auferit q̄ de⁹ dedit. uidetur ergo q̄ potētiā peccandi hō a deo nō accepit. ¶ **I**te potētia peccandi ē potētia faciēdi dēū. ergo potētia peccandi inquantū huiusmodi aduersatur diuine potētie. si ergo diuina potētia nihil dēū se facit. uidetur ergo q̄ ab ipso nō sit potētia peccandi. ¶ **I**te oē q̄ est in hoīe in deo h̄z exēplar. s̄z potētia peccandi inquantū huiusmodi nō h̄z exēplar in deo. impossibile ē. n. q̄ de⁹ peccet sicut in plurib⁹ locis aug. oñdit. et impossibile ē defect⁹ h̄re defect⁹ exēplar in deo. si ergo hō f̄ potētiā peccandi deo nō assimilatur. imo poti⁹ assimilatur diabolo. et oē illud q̄ h̄z a deo habz i ipso exēplaritate et similitudinē uidetur q̄ potētia peccandi in hoīe nō hēat a deo cām et originē. ¶ **R**z. dō q̄ cū dico potētiā peccandi duo dīco. et dico aliq̄z potētiā. et dico potētiā ad talez actū ordinabile. **S**i ergo loquamur de potētia fm q̄ potētia ē cū illa potentia sit libez ar. sic absq̄z dubio a deo ē. si aut loquamur de ordinabilitate ill⁹ potētie ad peccatū. tūc dō ē q̄ si cut peccatū aliq̄n accipitur abstractiue aliq̄n cōcretiue. aliq̄n. n. noiat actōem deformē. aliq̄n ipaz deformitatē. sic dupl̄ ē loq̄ de illa ordinabilitate ad peccatū. aut respectu deformitatis aut respectu actōis subtrahite. si respectu actōis subtrahite sic talis ordinabilitas a deo ē sic et actio subtrahite peccō. **S**i aut loquamur de ordinabilitate illa respectu deformitatis sic cum illa deformitas nihil aliud sit q̄ priuatio et defect⁹ talis ordinabilitas nihil aliud ē q̄ defect⁹ bilitas. et ideo sicut defect⁹ deformitatis nō a deo sic nec talis defectibilitas ē a deo. s̄z ē in ipa creatura rōali q̄z ex nihilo. **S**i ergo potētia peccandi uno mō a deo eē cōceditur. alio vō mime. et f̄ hoc cōcurrūt rōes ad oppositas partes. **E**t etiā diuerse fuerūt opiones. nā sic magister dicit in lra q̄dā dixerūt q̄ potētiā peccandi nō ē a deo. alij vō dixerūt q̄ potētia peccandi a deo est q̄ nititur p̄bare magis multis auctoritatib⁹. alie aut auctoritates nō ualent ad hoc cōcludēdū nisi accipiatur potētia peccandi f̄ illud q̄ ē siue respectu affectōis ad quā ē. q̄a hoc mō cōmetur sub gñe potētie. f̄ aut q̄ potētia peccandi cōsideratur i opatōe ad ipaz deformitatē sic nō ē i gñe potētie imo poti⁹ ipo tētie. sic. n. nō noiat potētiā s̄z defectū. et sicut n̄ sequitur. oē p̄t oia facere. ergo p̄t peccare

sic nō sequitur illo mō. oīs pās a deo est. ergo pās peccādi a dō ē. Et illo mō loquēdo dicit ansel. q. pās peccādi nō ē libertas nec pō libertatis. Et hoc mō pcedūt rōes oīdentes q. pās peccādi nō sit i hoīe a deo. et iō pcedēde sūt. **A**d illa vō q. obiciunt de potētia nolē di q. e a deo q. uis uolūtas nō sit ab ipō. vō q. aug uim facit i vbo illo iter ipaz potētia qua peccat. et actualē ordinatōez illi potētie q. peccat. et uult dicere q. ipa potētia a deo ē q. uis ipa ordinatio ad pccm ab ipō nō sit. q. potē ē deordinatio q. ordinatio. et iō ex hoc nō hētur nisi q. potētia peccādi ē id q. ē a deo sit. **A**ut q. ē ad peccādū nō pōt elici ex illa auctoritate q. sit a dō imo potē oppositū. q. potētia peccādi nō ē peccatū nisi mediatē uolūtaria deordinatōe quā a deo eē negat aug. i pōcā auctoritate. **A**d vbi pbi quo dicit q. de? et studi osus pōt praua facere. exponūt qdā q. pbiū itellexit de malo pene. s. hoc plane repugnat ei tex. et iō cū sacra scriptura dicat et oēs expō sitores rōrdāt q. nullo mō pōt peccare sicut neq. mētiri neq. etiā seipz negare. vō q. illō vbi pbi nō hz vītātē. nec credo ipz ostiuisse magnā uī i vbo illo. q. dixit hoc solū exēplifi cādo et pīrāseūdo. et exēplū suū satis sufficiebat ad ppositū p pte i q. hz vītātē. p hac. s. q. studiosus pōt mala agere. s. hoc nō sit vī studiosus s. vī pōt a vītute deficere. **A**d illō q. obī q. potētia peccādi attestatur nobilitati nature. vō q. hoc nō ē uex inqētū dicit ordinē ad defcūz s. inqētū dicit ordinatōez ad actum subtractū. q. nullus act. ē deformabilis p dīpā nisi q. pcedit a potētia deliberatiua q. nobilis ē. q. sola iformabilis p iusticiā. **A**l vō q. attē lari nobilitati est duplī. aut p se. aut p accōis. potētia aut peccādi et pccm attestat nobilitati nature p accōis sicut dicit aug. q. dolor boni amissi testis ē bone nature. **A**d illō q. obī q. facit ad āplīcatōez laudis. vō q. sicut vītus omēdabilior reddit ex pccōis. sic potētia bñfaciēdi omēdabilior reddit ex potētia malefaciēdi. nō q. utiū aliqd addat bonitati et tūtis neq. potētia deficiēdi aliqd addat potētie bñfaciēdi s. q. ex pīcia oppositi magis in sua bonitate clarescit. sic magis appet vītusitas hoīs q. pōt malefacere et nō uult q. si nō posset neq. uellet. et iō laudat uir iust. i hoc q. potuit male facere et nō fecit. hoc. n. laudat. et nō facit ma-

lū cū possz ita q. laus eēntialī respicit hoc q. ē facere bonū. hoc aut q. ē posse peccare non respicit nisi p accōis. vñ circūscripta potētia fa ciēdi malū. si bonū faceret uolūtarie adhuc lau daret. **A**d illud q. obī utz potētia peccādi i sit creature a deo uel ex nihilo. vō q. rōe act. subtracti q. ē act. deliberatiuis iest ei a dō. rōe vō defect. iest ei ex nihilo. **A**hic est q. potētia peccādi nō repit i oī creatura. q. rōe ipscōis nō repit i creatura irrdālī. p eo q. nō pōt eē i ea act. deliberatōis. rōe vō oīmōde pccōis nō repit i creatura beata. q. nō pōt i ea eē defect. **A**deo. n. suo creatori vīucta ē et sic potētia peccādi quodāmō tollit p glīaz. quodāmō ē liber tas. quodāmō minuit libertatē. quodāmō ē po tētia. et quodāmō ipotētia. et quodāmō dīc pō nez et quodāmō priuatōez. Et iō cū qrit utrū sit a dō. n. ē rīdēdo simplr s. p pccāz distictōz. **S**ecūdo qrit utz potētia peccādi fm q. h. modi sit mala. Et q. sit mala inqētū h. mōi uidet. Potētia peccādi nō ē aliud q. uolūtas. s. uolūtas peccādi ē ma la. ergo potētia peccādi ē mala f. q. h. mōi. **I**te c. usus malus ē ipz quoq. malū ē sicut cū usus bon. ipz bonū. s. usus potētie peccādi ē peccare. et peccare ē malū. ergo et potētia pec cādi mala. **I**te sicut se bz potētia bñfaciēdi respectu boni ita se bz potētia malefaciēdi re spectu mali. s. oīs potētia bñfaciēdi inqētū h. modi ē bona. ergo potētia malefaciēdi inqētū h. mōi ē mala. **I**te unaq. potētia ppletior ē q. ē suo actui vīucta. s. potētia malefaciēdi dū ē vīucta actui malefaciēdi mala est. ergo si min. ppleta ē q. ē sepata ab actu. ergo uidet q. etiā sepata ab actu mala sit. **I**te potētia malefaciēdi aut ē bona aut mala. si est bona et oē bonū ē i deo et a deo. ergo uidet q. potētia malefaciēdi inqētū h. modi et i deo sit et a deo sit quoz utzq. falsū ē. restat ergo q. potētia peccādi sit mala. **S**z. Si potētia peccādi ē mala. ergo potēs peccare ē mal. s. iustus et scūs pōt peccare. ergo iust. et scūs ē malus. **I**te si potētia peccādi est mala. aut ergo malo pene aut malo culpe. malo pene nō. q. illud se qtur malū culpe. malo cūpe nō. q. culpa et seq. peccādi potētia tpe et natura. prius. n. et hō et angelus peccare potuit q. peccauerit. **I**te s. si potētia peccandi est mala. aut ergo malicia quā fecit. aut malicia q. facta ē in ipā. malicia

quam fecit non oportet. quia multi possunt
malefacere qui non faciunt neque fecerunt. Si
malicia que facta est in ipsa **S3 5. Aug. in li.**
Lxxij. q. pbat q. nullo alio actore potest ho
sieri malus nisi seipo. ergo non videtur q. po
tentia peccandi quantum de se mala sit. **¶** Itz
non sequitur. **Iste potest adulterari. ergo est**
adulter. iste potest malu facere. ergo e malus
Sed si potentia malefaciendi esset mala. ne
cessario sequeretur ad ipas ee malu. ergo ne.
¶ Iux hoc queritur unde hoc est q. voluntas
malefaciendi est mala et potentia malefaciendi
non dr ee mala. Queritur etiam ppter quid
voluntas peccandi non dr involuntas sicut po
tentia peccandi dr impotentia. **¶** Videtur eni q.
magis. **¶** Si eniz voluntas peccandi maiore dicit
approximationem ad peccati defectu q. poten
tia peccandi. magis videtur q. deberet cadere
a ppria rone ut voluntas peccandi diceretur
involuntas q. peccandi potentia dicatur ip o
tentia. **¶ R.** v. q. sicut potentia respectu bo
nox non dicit actuali ordinatione ad effectum
sed solu habituali. **¶** Voluntas v. dicit actuali
ordinatione. sic et in malis intelligendu e q. po
tentia non dicit actuali ordinatione ad defectu
sed potius habituali. **¶** unde no dr aliquis h. re
potentiam malefaciendi quia actuali tendat
in mala sed quia potest tendere in malu. **¶** Vo
luntas aut actuali ordinatione dicit. **¶** Cu. n. dr
iste vult malu. notatur q. actuali tendat in ma
lu. **¶** Sicut. n. dictu fuit in primo li. 20. voluntas
est approximatius ipius potentie ad agendu
et ideo quia oe malu dicit aliqui defectu pntez
in eo vel tra id de quo dr. hinc est q. voluntas
peccandi mala est et velle peccare est malu. po
tentia aut peccandi siue posse peccare non dr
ee mala. **¶** Concedede sunt ergo rones onden
tes q. potentia peccandi inquantu huiusmodi
non est mala. **¶** Ad illud vero q. primo obr
in contrariu de voluntate. **¶** v. q. illud non valet
quod voluntas malefaciendi plus ponit q. po
tentia malefaciendi. **¶** dicit enim actuali deordi
natione. **¶** unde sicut argumetu illud no valet.
¶ Velle malefacere est malu. ergo posse malefa
cere est malu. ita nec illud valet. **¶** Nec valet q.
obicit q. potentia malefaciendi no est aliud q.
voluntas. **¶** quis eniz non sit aliud. **¶** alio mo tn
importatur in maiori elongatione. et in altero
vo in maiori approximatione. et ideo est ibi

sephisma fm accns sicut hic. eade est voluntas
que distat a malo et que approximat malo. **¶** er
go si mala e put est approxinata ex opatoe
ad malu simil mala est put erit distans. **¶** as
gnatur. n. hic aliqd accnti et rei subiecte in ee.
¶ Ad illud quod obr q. usus potentie pecca
di inquantu huiusmodi est malus. **¶** v. q. illa
maxima intelligitur de usu ad quez unaqueqz
res directe et de pximo ordinatur. sed poten
tia peccandi no ordinatur neqz directe neqz de
proximo ad actu peccandi. p eo q. illa eadez
potentia est opposita et ad suu oppositu ordi
natur per se. ad hoc aut ordinatur per accns
unde oppositu peccati eius e usus. et peccatu
est eius abusus. **¶** ideo non sequitur q. si pec
care sit malu q. ppter potetia peccandi sit
mala inquantu huiusmodi. **¶** Ad illud q. obr
q. in bonis potentia h. faciedi est bona. ergo
ne. **¶** v. q. no e simile. q. in bonis bonitas act
est a bonitate potetie. **¶** unde osuevit dici q. no
quia bona facim. **¶** boni sumus sed quia boni
sumus bona facimus. **¶** no sic aut est in malis.
imo econtra quia mala facimus mali sumus.
¶ Et ratio huius e q. q. quis potentia no possit
se per suu actu perlicere. pot tn se p suu actu
deordinare et deficere facere. **¶** ppter hoc non
tm addit bonu opus supra bonu opus q. ratu
ad rone merendi sicut pccm supra peccatum
quantu ad rone demerendi. **¶** Ad illud q.
obr q. pletior est potentia cum est suo actu
iuncta. **¶** v. q. hoc uex est de actu ad que ordi
natur simplr s3 non est uex de eo ad que ordi
natur p accns maxime cu actus ille plus tenet
rone defectu q. effect. **¶** n. n. n. magis deor
dinat q. perficiat. et sic est ipotentia peccandi
respectu actus peccandi. et ideo magis recedit
potentia a pletione in hoc q. peccat q. in eo
q. potu peccare. **¶** Ad illud quod queritur
utru potentia peccandi sit bona an mala. **¶** v.
q. si dicatur potentia peccandi qua quis potest
peccare absqz dubio bona est et a deo e. **¶** Simi
liter si dicatur potentia peccandi ordinata ad
actu peccato subtractu similr e a deo. **¶** Si aut
potetia peccandi dicatur ipa potestas deficiendi
hoc mo no v3 dici bona neqz mala. **¶** Bona r. on
v3 dici. q. no dicit aliqd ens. et nihil h3 rone
entis q. non habeat rone boni. **¶** Mala nen v3
dici ppter hoc q. no dicit priuatione alicuius
boni nati inesse. neqz dicit actuali defectu sed

habituali. **¶** nō talis potētia nō dīcī potētia malī uel deficiens s; potētia defectiua. nec ē p;rie potētia s; ipotētia. **¶** nō sicut nō posse uidē lapidē neq; ē bonū neq; ē malū. q; neq; dicit pōnē nec dicit priuatōes alicui boni nati inesse. sic intelligēdū ē de potētia peccandi in creatura rōali s; q; potētia peccādi dicit defectibilitatē que inest ei ex rōne creature s; quā ex nīlo h; eē. **¶** Ex his p; rōsio ad illō qd ultimo querebatur. quare. s. uolūtas peccandi dī eē mala. nō est sic potestas hoc ē ex hoc. q; uolūtas est causa imediata p;xima respectu actui qui ex deliberatiōe pcedunt. magis aut peccādi potētia dī ipotētia q; uolūtas peccandi dicatur inuolūtas. p eo q; nomē potētie impositū ē a pōne i complemento. ideo peccare diminuit de rōne potētie cum dicat defectū sicut mortuus diminuit de rōne hoīs **¶** Nomen autē uolūtatīs impositū ē a libertate i placētia. q; peccatū ē placitū i mitti h; p libet ar. hinc est q; q;uis deprauet potētiā uolūtatīs. tñ non diminuit de rōne uolūtatīs. q; nō h; ad ipāz repugnantīā fm q; sic noīatur. p;pterea uelle peccare uelle ē. posse aut peccare non est posse. ideo dictū fuit in li. i. q; de^o ē oīpotēs. i tñ nō dī omniūolens.

¶ Consequenter queritur de potestate p;sidēdi. Et circa hoc q;ritur duo. **¶** Primo queritur utrū omnis potētia dñandi sit a deo. **¶** Secūdo queritur utrū potestas dñandi sit a deo fm institutiōes nature. aut fm punitiōē culpe.

¶ Circa primū sic pceditur i q;ritur utrū potestas dñandi sit a deo. **¶** Et q; sic uidetur. **¶** Io. ix. Non h;es in me potestātē nisi eēt tibi datū desup. vixit dñs pilato. ergo si ptās pilati sup xp̄s erat a deo. i tñ minime uidebatur q; sup ipm deberet h;e potestātē. ergo uidetur multo fortius q; oīs ptās talis a deo ē. **¶** Itē exp̄ssius ro. xii. Non est ptās nisi a deo. i stat q; ibi loquitur de potestate p;sidēdi. ergo. **¶** Et iste due auctoritates sufficiant. q; plures alie adducuntur in lra **¶** Itē hoc ipm uidetur rōe. Potestas p;sidēdi dicit potētiā in excellentiā. i oē tale dicit positionē aliquā. s; oē quod dicit pōnē aliquā a sūma potētia ē. ergo oīs potētia p;sidēdi a deo est qualitercūq; quis p;fit. **¶** Itē omnis pena a deo ē que h; simplr rōem pene. s; oīs

fultus ē pena. ergo a deo ē. s; ab eodē a quo ē seruitus ab eodē dñandi ptās. ergo omnis potestas dñandi ē a deo. **¶** Sz. 3. **¶** Osee. viij. Ipsi regnauerunt i nō ex me. principes extiterunt i non cognoui. ergo uidetur q; talis p;sidētia maloz non sit a deo. **¶** Itē nihil iūstū ē a deo. s; multi iniuste dñantur in aliis. ergo uidetur q; nō oīs ptās siue dñūz qd ē i hoīb; sit a deo. **¶** Itē nihil inordinatū est a deo. s; cū stult; p;ficatur sapienti. i malus bonis. hoc inordinatū ē. ergo nō uidetur eē a deo. **¶** Itē nihil qd est i ius nature est a deo. s; potestas dñandi in hoīs ē i ius nature. ergo non est a deo. maior manifesta ē. minor pbat̄ p illud quod dī in li. institutionū. Bella exorta sunt i captiuitates secute i seruit; que sunt iuri naturali dīa. **¶** Itē nihil est auferendū alicui qd est ei datū a deo. ergo si oīs potestas uel platio ē a deo nulli auferenda est platio uel ptās. ergo nullus platus uel princeps eēt deponēd; q;ntūcūq; malus. **¶** Itē nihil quod h; q; p dei dñationē h; p usurpationē. ergo si oīs ptās ē a deo collata. nulla est usurpata. s; planū ē q; multe ptātes usurpantur. ergo nō oīs ptās a deo dñatur. **¶** Sz. v. q; ptās p;sidēdi dī illō p qd quis p;idet i dñatur alteri. Illud aut per qd p;idet duplr pōt dici. vno mō dī ipā vtus p quā q; p;ualet alteri. i hec vtus absq; dubio a deo ē. alio mō dī illud p quod p;sid; modus deueniendi uel pmanendi ad hanc vtutis excellentiā. et sic distinguēdū. nā quidā p;it aliis ex iusticia. quidā ex astutia. et quidā ex uiolētia. **¶** Qñ aut p;it aliq; aliis p iusticiam tūc illa potestas dñandi simplr loquēdo a deo est i respectu p;identis i respectu subiactiū **¶** Qñ aut p;it aliq; per astutiā uel p uiolētiāz tunc vō est q; talis potestas i h; opari ad uoluntātē p;identis. i h; oparari ad meritū subiactis. **¶** In oparatione ad meritū subiactis talis p;identia iusta est. q; aut est ad bonoz p;ationē. aut ad maloz punitiōē. **¶** Si autem oparetur ad uoluntātē p;identis sic iniusta ē. **¶** Et primo quidē mō dī eē a deo faciente i ordinante s; q; dī **¶** Job. xxiii. Facit regnare hypocritā ppter peccata populi. **¶** Et **¶** Osee. xiii. Dabo eis regē in furore meo. **¶** Secundo autē modo. s. in oparatione ad uoluntātē p;identis sic dī esse a deo permissiue. non autēz approbatiue. ppter quod dī. Ipsi regnauerunt i nō

ex me. et principes extiterunt et non cognoui.
Concedendum ergo quod omnis potestas presumenda est id quod
est et respectu eius super quod est iusta est et a deo est.
et hoc ostendunt rationes et auctoritates que ad primam
potestatem inducuntur. et ideo concedere sunt. **C**oncedendum
est nihilominus quod modus deveniendi ad hanc presu-
mendam in operatione ad actum presumendi potest esse iustus et
iniustus. et si quod iustus a deo est. si quod iniustus est a deo
non est. quod vero nunquam est ita iniustus ex una parte
quam sit iustus ex altera. ideo de nulla potestate pre-
sumendi potest dici quod non procedat a deo. **A**d illud
quod primo obicitur in dictionibus quod dominus dicit quod regna-
verunt sed non ex ipso. **R**espondeo quod non est ibi negatio cu-
iuscunque voluntatis sed voluntatis antecedentis et
voluntatis approbantis. omnium. n. malorum potius
est a deo vindicante quam sit a deo acceptante. **N**on
in eis verificatur illud quod dicitur ecclesie. **I**nterdu-
m ostenditur homo homini in malum suum. **A**d illud
quod obicitur quod nihil iniustum est a deo. **R**espondeo quod verum est
si quod iniustum. **Q**uia autem potentia dominandi iniusta
sit frequenter in operatione ad voluntatem presumendi.
semper tamen iniusta est in operatione ad meritum subiacentis
quod est ad vindictam malefactorum. laudem vero bonorum
i. petri. **A**d illud quod obicitur quod aliqua potestas
inordinata est. **R**espondeo quod si aliquo modo aliqua po-
testas possit ex aliqua inordinata voluntate pro-
cedere. potestas tamen ipsa semper ordinata est sic
dicit gregorius in moralibus. quod timoris elatio non po-
testatis ordo in crimine est. potentia deus de-
dit. elatione potentie malicia nostre mentis in-
venit. **E**t si obicitur quod inordinatum est quod stulti
pretulerunt sapientibus et mali bonis et servi dominis
Respondeo quod etsi aliqua inordinatio exterius appareat
nihilominus tamen latet pulchra ordinatio interius
secundum divinum iudicium quod frequenter est occultum
nunquam tamen iniustum. propter quod dicitur ecclesie. **x.**
Vidi malum quasi per errorem egrediens a facie
principis stultum positum in dignitate sublimis.
quasi dicat. quod quibus apparent ibi error magis
tamen est ibi ordinatio dum ex hoc mali puniuntur
et boni promoveantur. **A**d illud quod obicitur quod nul-
la potestas est a deo que est contra ius nature.
Respondeo quod esse contra ius nature hoc est dupliciter. vel sim-
pliciter. vel si aliquem statum. cum ergo dicitur quod
potestas dominandi est contra ius nature. hoc non in-
telligitur quantum ad universale dictamen na-
ture sed quantum ad dictamen nature alicuius status
determinati in quo quidem non esset subiectio
servitutis neque prelatio potestatis. **A**d illud

quod obicitur quod nihil quod est a deo datum est au-
ferendum. **R**espondeo quod verum est si deus simpliciter ei dedit.
Non autem solum ad tempus datum sicut dominus voluit dare
ita etiam voluit per ministerium humanum au-
ferre. hoc autem cognoscimus quod deus velit. quoniam
videmus ordinem iusticie sic exigere. deus enim
dedit vitam latroni. et tamen iudex iuste eam auferit ei
existente hoc mandato iusticie quo dicitur. **N**on deservit
non patieris vivere. sic etiam intelligendum est se
habere in potestate nostra et principum. quod si
iuris rectitudine tam dominum quam potestatis pri-
vilegium meretur amittere qui excessiva sibi abuti-
tur potestate. **A**d illud quod obicitur quod nulla
potestas a deo collata est usurpata. **R**espondeo quod verum
est si totaliter detur a deo. sed deus sic dat potestatem
quod frequenter homo cooperatur in illius potestatis
adeptione. et cum recte operatur ad illius potestatis
adeptionem tunc dicitur dominari ex iusticia. quoniam vero inius-
te tunc dicitur illa potestas usurpata in qua non
preest de iure quicquid preest de facto. nihilominus
tamen quod talis potestas non caret omni ordine iusticie.
conceditur esse a deo quod eadem potestas sit usurpata
et a deo collata absque aliqua repugnantia.

Quando queritur circa hoc utrum potestas
presumenda sit in homine si institutionem na-
ture vel si institutionem culpe. **R**espondeo quod pri-
mo modo videtur. **G**enesis. **f**aciamus hominem ad
imaginem et similitudinem nostram. et preest. **S**i di-
cas quod habuit prelationem respectu bestiarum sed
non respectu hominum. per hoc non evaderetur. quod
ii. cor. **x**i. **C**aput mulieris utrum si ergo caput pre-
sident corpori et regere corpus. ergo videtur
quod si institutionem nature sit potestas dominandi in hu-
mano genere. **I**tem in angelis qui sunt perfecti
in natura et in gloria non timodo ordo est et
gradus secundum excellentiam naturalium sed etiam secundum
presidentiam officiorum. ergo videtur quod dominum non
repugnet sed consonet institutioni nature hu-
mane sicut et angelice. **I**tem potestas dominandi est
proprietas dignitatis et nobilitatis. sed si ali-
quid dignitatis operatur nature lapsus. multo ma-
gis operatur nature institutioni. ergo videtur quod ma-
gis pertinebat ad statum nature institutioni potestas
dominandi quam ad statum nature lapsus. **I**tem
omne illud quod est ad observationem ordinis na-
turalis pertinet ad institutionem nature. sed potestas
presidendi pertinet ad observationem ordinis na-
turalis. ergo potestas presidendi in hominem a deo
secundum institutionem nature. Maior manifesta est

minor probatur per illud quod dicit **Aug. xix. de ci. dei.** Penalis seruitus ea lege ordinatur q naturale ordinem seruari iubet et perturbari uetat, sed ad idē ordinatur ptas dñandi et penalis seruitus. ergo **¶ Sz. Greg. Dñs** hoies natura equales fecit sed p uariis meritis alios aliis occulta dei dispensatio sed iusta preponit. ergo uidetur q subiectio non sit in hoie fm institutōez nature. **¶ Itē aug. xix. de ci. dei.** Rōnale hoies ad imaginē dñi factū dominari noluit de nisi irrōnabilis. ergo si ptas presidendi uel dñandi est in hoie respectu alterius uidetur **¶ Itē hoc ipm uidetur rōe** Libertas uest homini a natura. sz ptas dñandi ē libertatis impeditiua. ergo nō uidetur q sit a natura. q aut libertas et a natura sit et a potestate hz impediri manifestatur. qz libertas sic hz diffiniri. Libertas ē naturalis ptas qua licet homini facere quod uult. **¶ Itē hō** p tuā primā additiōē factus est ad dei imaginē. sed inquitū ē imago dei natus ē imago imediate ferri in deū. ergo si solus de eo maior ē. ergo fm naturā nihil ē supra hoies nisi deus. ergo nullū dñius in hoie ē p nature institutionē nisi solū diuinū. **¶ Itē non ē dñs** sine seruo. ergo nec dñius sine seruitute. sed seruitus ē introductiua ppter peccatū sicut in plurib⁹ locis dicit aug. ergo uidetur q ptas dñandi in hoie sit p additiōē culpe. non fm institutionē nature. **¶ Item in glorificatiōe** hominis uitia detrahuntur et natura seruabitur fm q in li. de ci. dei uult aug. sed in statu glorie non manebit dominiū prelatiōis et subiectio seruitutis. ergo non uidentur hec ēē in natura humana fm q instituta sed solū fm q lapsa et uitata. **¶ R. dñs** q ptas dñandi uel psidendi tripliciter dñ. s. largissime et communiter et pprie. Largissime dñandi ptas dñ respectu omnis rei qua homo pōt ad libitū et uotū suū uti. et hoc modo dicit homo ēē dñs suar possessionū siue mobiliū siue immobiliū. Alio mō ptas dñandi siue psidendi dicit excellentiā ptatis imperando ei q ē capax rōnis et precepti. Tercio mō ptas dominandi dicit ptas coercendi subditos. et hec ptas dicit quandā artationē libertatis. et talis ptas dñandi pprie dñ dñium cui rñdet seruit⁹. **¶ Primo mō** ptas dñandi communis ē omni statui. s. statui nature institute et nature lapsē et nature glorificate. et excellentiori mō fuit i statu

nature institute qz sit in statu nature lapsē. **¶ Secundo mō** ppetit statui uie siue p statu nature institute siue p statu nature lapsē. et eniz hō stetit et uir posset impare uxori et pater potuisset impare filio. et hoc reperitur etiaz in angelis quādiū sunt administratorij. qz ex illa parte aliquo mō sunt in statu uie. hec tñ pssidentia non manebit in gloria sicut in prece dētib⁹ oñs fuit. **¶ Tercio vō** mō ptas dñandi in hoie ē solū p statu nature lapsē. inest. n. ei p culpe punitionē nō p nature institutionē. et hoc qz seruitus sibi corrñdēs p q dicunt sancti ē pena peccati. Et qz illo mō loqmur hic de potestate dñandi. ideo cēdēde sunt rōes oñdentes qz talis ptas nō inest homini fm suā primā additiōē siue p statum nature institute. **¶ Ad illud** ergo qd obf in oriū ex textu gñ. et ex. ij. cor. iam p rñsio. pcedunt. n. de ptate psidēdi accepta primo et scō mō. nō tertio. nā rñ si mulier sit uiro quodā mō inferior rōi. et inferioris sexus. nihilomin⁹ quia non ē creata ut eēt ei in adiutoriū ut famula sed ut socia. hinc ē q quis dicatur caput ei⁹ nō tñ dñs. qz ipa nō ē ancilla ipius. et ideo s dixit magr vi. xviij. q mulier ad equalitatē fuit addita. iō fuit formata de latere nō de pedib⁹ uel de capite ut uiri uideret eē socia nō dñā uel ancilla. **¶ Ad illud** qd obf q prelatio ē in angelis. iā p rñsio. qz quis vnus presideat alteri et auctoritate habeat sup alterū imperādi aliquid quod pertinet ad officiū ministerij. tñ vnus angelus non dñ eē seruus alteri⁹ angeli. et ideo ex hoc non cluditur q ptas dñandi fm q ei correspondet seruitus sit in hoie p additiōē nature. **¶ Ad illud** quod obf q dñium ē pprietas dignitatis. vō qz rñ si sit pprietas dignitatis i eo qui psidet. indignitatē tñ dicit i eo qui subest et ideo naturalr pōt uenire homini respectu alterius creature inferioris. respectu tñ alteri⁹ hominis nō uenit naturalr sz quodā mō pter naturalr. s. in punitionē peccati. sicut eniz dicit **Ambro.** seruitus introducta fuit per peccatū ebrietatis. **¶ Ad illud** quod obf q dñium et seruit⁹ facit ad obseruationē ordinis naturalis vō qz est ordo qui respicit naturā p oēm statū et est ordo q respicit naturā p statu sue additiōis et est ordo qui respicit naturā fm statum sue corruptionis. Et fm hoc quedam sunt de dictamine nature fm statū deū esse honorandū

dictat natura & omne statū. omnia eē omnia
dictat & statū nature institute. aliqd eē ppruz
dictat & statū nature lapsē ad remouēdas oē-
tōes & lites. Sic oēs hoīes eē seruos dei dictat
natura & oēs statū. hoīez vō adequari homini
dictat & statū sue prime oēitōis. hoīez autem
homini subici & hoīez homini famulari dictat
& statū corruptionis. ut mali oēsēantur & boni
defendantur. nisi. n. eēnt huiusmodi dīsa co-
ercentia malos ppter corruptionem que est
in natura unus aliter opprimeret & omniter
hoīes uiuere nō possent. non sic aut eēt si hō
pmā fisset in statu inocentie. q̄libet. n. i gradu
& statu suo maneret. Et sic p̄ q̄ illa ratio nō
occludit q̄ seruitus uel dīuz respiciat naturā
institutā sed solum q̄ respicit naturam lapsā
vbi ordo h̄z pturbari & pōt p dīuz oseruari.

Qonsequenter q̄ritur de necessitate
potentie presidendi. Et circa hoc q̄
runtur duo. Primo q̄ritur p̄truz
xpiani teneantur subiacere tyrānis. Secūdo
queritur utrū religiosi teneantur subiacere p-
latiis suis in omnibus.

Quia primū sic pceditur & queritur
ut xpiani teneantur subesse tyrānis
sive p̄tati seculari in aliq̄bus. Et q̄
sic uidetur. i. Petri. ij. Serui subditi estote in
oī timore dñi n̄ tm bonis & modestis s̄ etia
discholis. Itē ro. xij. Dis aīa p̄tati subli-
miorib̄ subdita sit. Et post. Reddite oib̄ de
bita. cui tributū tributū. cui uectigal uectigal.
Et si tu dicas q̄ hec ē amonitio ppter scanda-
lū uitandū. Cōtra. Paulo an. Necessitate sub-
diti estote non solū ppter irā sed etia ppter
oīciā. Itē hoc ipm oīditur rōe quā apo-
facit ibidē. Nō ē inq̄t ptās nisi a deo. s̄ que a
deo sunt ordinata sunt. ergo oīs ptās ordiata
ē ordinatiōe diuina. sed qui resistit ordinatiōi
dei dānationē sibi acquirit. ergo. Item
seruire homini nō ē culpa nec malū imo meri-
torū. ergo uidetur q̄ ab illa seruitute nō ab-
soluatur per baptismū. ergo sicut nō xpiani
serui sunt alioz ita etia si xpiani fiant seruire
tenentur. Itē ad hoc ipm sunt multe aucto-
ritates que pnt sumi quas ab oībus eplis b̄i
pauli in quibus monet seruos subiacere dñis
suis. Sz. Dat. xviij. Reges terre a q̄bus
accipiunt censū a filiis an ab alienis. Et post
infra. ergo liberi sunt filij. Et glo. ibi. Liberi

sunt filij regni i oī regno. multo magis liberi
sunt filij illius regni sub quo sunt oīa regna in
quolq̄ regno. si ergo boni xpiani sunt filij re-
gni illius uidetur q̄ nulli regis terreni p̄tate
sint ascripti. ergo non uidentur ei subesse in
aliquo tributo. Item Jacobi. i. Qui autem
prospexerit in lege perfecte libertatis. Glo.
exponit q̄ lex p̄fecte libertatis est lex euāge-
lica. ergo si p̄fecta libertas liberat ab oī fuitu-
te. uidetur q̄ oīs q̄ inheret legi euangelij abso-
lutus sit ab oī seruitute regis terreni. Itē
charitas oīa mēbra xpī facit b̄i & omnia facit
omunia. vñ. i. cor. iij. Oīa ūsa sunt siue mors
siue uita. Oīa facit unū q̄ dicit apls. et ad
ephe. & ad col. Oēs unū sumus in xpō nec est
distinctio serui & liberi. si ergo charitas reducit
oīa mēbra ad equalitatē & omnitatē. uidet
ergo q̄ in habentibus charitatē nō sit aliqua
obligatio seruitutis. Itē malus ē uinculus
legis diuine q̄ sit uinculum ostitutionis hu-
mane. Sed lex euangelica absoluit ab onere
seruitutis legalis que quidez a deo p moysen
lata fuerat. ergo multo forti absoluit ab one-
re seruitutis humane & legis ciuilis. Item
ansel. in li. cur. de homo. c. v. Per se redime-
re uoluit ut in pristinā redigeret libertatē. & si
bi hō subiectus esset nō homini. si ergo empti
sumus precio magno. s. sanguine agni incōta-
minati & imaculati. uidetur q̄ ipi solius serui
sumus. ergo non uidetur q̄ xpianus q̄ renat
est in xpō ascriptus sit alicui seruituti terreni
imperii. R. vñ q̄ cū seruitus opponatur li-
bertati & q̄ triplex dī ē libertas. s. a coactōe
& a culpa & a miseria. sic seruitus pōt dici tripli-
que attenditur in libertatis artatiōe. fm enī
artatiōe libertatis a culpa attenditur fuitus
peccati de qua Jo. viij. Qui facit peccatū ser-
uus est peccati. & ro. vi. Nō regnet peccatū in
nō mortali corpore. fm vō artatiōe liber-
tatis a miseria attenditur seruitus pene & mor-
tis de qua dī ro. vi. Xps resurgēs a mortuis
iā nō moritur mors illi ulera nō dñabitur. fm
aut artatiōe libertatis a coactōe attenditur
seruitus conditiōis de qua dī ro. vii. Seruus
uocatus es non sit tibi cure. sed si potes liber
fieri magis utere. hec aut seruitus attenditur
in coartatiōe libertatis a coactione non q̄sum
ad interiōrē motū uoluntatis que cogi nō pōt
sed quantus ad exteriōrē. vñ & fuit iuducta

fuit in hoc qd unus alterū uidet et seruituti sue adduxit ut nō liceat facere dūrius eius qd ipe mādauerit. **cu** ergo triplex sit seruitus una hz ortū ab altera. nam nō ēēt seruitus pene nisi precessisset seruitus culpe. nec seruitus diti-
onis subsequeretur nisi illa duplex pcederet. **¶** Cum ergo aliquis regeneratur in xpo et effici-
tur xpianus liberatur a seruitute peccati. s; tñ non sic liberatur quā etia possibilitatē et pñi-
tatē habeat redeundi in idē genus seruitutis. **¶** Et hinc est qd ppter eius pmoionē et humili-
ationē relinquit dñs fuitatē mortis et ditiōis. **¶** Nō ita moriuntur xpiani sicut et alij. et ppter
pñitātē ad malū et concupiscētiās militantes in
membris ex qbus cōsurgunt bella et lites. ita
indigent regi terreno principe sicut et alie gen-
tes. et ideo non solū fm humanā institutionē
s; etia fm diuinā dispēsationē inter xpianos
sunt reges et pñipes dñi et fuit. et f distinctōes
potestatis ei subijciuntur et tenentur f plus et
min⁹. et hoc spē dñs dicit. **Mat. xxij.** Reddite
que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. **¶** Et
apo⁹. i. thi. ult. hoc docet et dñi pñdicantes cō-
demnat. ait. n. sic. Quicūq; sunt sub iugo ser-
uitutis dños suos dignos oī honore arbitrent
ne nomē domini et doctrina blasphemetur. **¶** Si
autē aliter docet et nō acq̄scit sanis sermonib⁹
dñi nři Jesu xpi superbus est nihil sciens. **¶**
Et hoc spm pbat ro. xij. et in plurib⁹ aliis lo-
cis docet et mandat. **¶** Et ideo ccedendū est qd
xpiani sunt terrenis dñis obligati. nō tñ in oī-
bus sed in his solū que nō sunt dñi deū. neq; in
his omnibus sed in his que f rectā cōsuetudi-
nē statuta sunt rōnabilī sicut tributa et uecti-
galia et cōsimilia. **¶** Nō rōnes et auctoritates que
hoc oñdunt ccedende sunt. **¶** Ad illud ergo
quod primo obf de **textu et glo. xvij. Math.**
¶ vō qd text⁹ intelligit de xpo qd xps nō tene-
batur reddere tributū. et de his qui sunt eius
imitatores perfecti utpote de aplis. pro eo qd
naturalē erant liberi et oīa bona tpalia dimise-
rant. et iō censū uel tributū ab eis reges terre
accipe nō debebāt. in aliis autē xpianis uel qui
sunt seruilis ditiōis. uel qd abundant tpalib⁹ bo-
nis illa auctoritas nō hz intelligi. **¶** Ad illud
qd obf qd lex euangelica ē lex pfecte liberta-
tis. vō qd ideo dī lex pfecte libertatis qd libe-
rat a seruitute pñaricatiōis siue etia a fuitute
legis dū in ea datur sps charitatis qui ē spūs

libertatis f id quod dicit apo⁹ ro. vij. **¶** Nō ac-
cepistis spm seruitutis itē in timore s; spm
adoptionis filioy. et ideo ex hoc nō sequitur
qd qui est sub lege euāgelij sit liberatus a ser-
uitute terreni dñi. **¶** Ad illud quod obf qd
charitas oīa unit et cōmune facit. vō qd hoc ue-
rū est per quandā pñcipatōē s; nō est uerum
per dñi auctoritatē. oēs etia unit s; hoc est f
affectionē nō f gradus et dignitatē indistincti-
onē. nā in corpore xpi magna ē membroy di-
stinctio. q̄uis quātū ad cōformitatē affectionū
magna sit unio. **¶** Ad illud qd obf qd absol-
uit lex euangelica ab onere legis mosaice. er-
go multo fort⁹ a lege humana. vō qd nō est
simile. quia lex ista legē illā implet et euacuat
tanq̄ ueritas figurā. nō sic autē est de lege insti-
tutionis humane que multū adiunat ad obser-
uantia legis diuine. **¶** Nō et apo⁹ mandat rogari
pro principibus. i. ad thi. ij. vt quietā et tran-
quillā uitā sub eis agam⁹. **¶** Ad illud qd obf
qd xps ideo p se redimere uoluit ut in pristi-
nā libertatē redigeret. vō qd ibi notatur esse-
ctus plenus redēptionis facte per xpm. sed tñ
illū effectū nō plene assequimur in pñti. quelz
creatura ingemiscit et parturit donec liberet a
seruitute corruptiōis in libertatē glorie filioy
dei. **¶** Nō hic inchoatur libertas a culpa. sed ibi
cōsumabitur libertas a miseria et ab oī ptāte
humana. vnde nō sequitur qd si sumus empti
a xpo qd ppter hoc non simus serui alterius.
quia dñum xpi bene cōpatitur secum dñum
hominis in his maxime qui nihil iubēt dñi deū.
s; nō cōpatitur secū dñum diaboli uel peccati
f illud **Mat. vj.** Non potestis duob⁹ dñis ser-
uire. ideo q̄uis redēptione xpi eruiamur a ser-
uitute mortalis peccati. nō tñ eruiamur a serui-
tute ditiōis uel mortis.

¶ Secundo queritur utrū religiosi tene-
antur prelati suis ebedire in oibus
q nō sunt dñi deū. **¶** Et qd sic uidetur.
Primo auctoritate dñi **Mat. xxij.** Sup cathe-
drā moysi federūt scribe et pharisei q dicunt
uobis facite. ergo si dñs sine distinctōe mādāt
qd facienda sunt que dicunt etia de malis pla-
tis uidetur qd in oibus obediendū est eis. **¶** Si tu
dicas qd nō intelligitur nisi de illis que dicunt
et ad que hō tenetur per mandatū legis. **¶** Tra-
hoc ē. quia alibi dicit dñs. Qui uos audit me
audit. et q uos spernit me spernit. ergo si de⁹

in oibus est audiendus et in nullo spernendus. uidetur q. prelati a deo instituti a suis platis debeat in oibus obediri. ¶ **Itē col. tertio.** Filii obedite parētib⁹ vestris per oia. si filii carnales parentib⁹ carnalibus debent per oia obedire, et non debent minus esse obedientes filii spūales prelati spūtualibus q̄ carnalibus carnalibus. ergo religiosi debent suis prelati in oibus obedire. ¶ **Itē btus Bndcūs in regula sua.** Si precipit prelati impossibile tēptandū est facere. ergo si in impossibilibus obediendū est deo, multo fortius in possibilibus. ergo in oibus. ¶ **Item Hiero⁹ ad Rusticū.** Prepositū monasterii timeas ut dñm. diligas ut patrē, credas q̄qd dixerit salutare. nec maiori iudices sentētia cuius est offm obedire et iussa implere. vicente moysē. audi israel et tace. ¶ **Itē hug. de sancto victore.** Obedia est v̄tus que oia amplectitur in iudicia necessario implenda nisi obstitit iheratis auctoritas. ergo uidetur q. si non obedit in oibus non h̄z ueram obediām ergo si tenetur habere ueram obediām tenetur in oibus obedire. ¶ **Item uidetur rōne.** Sicut homo uouet paupertatem et continentia sic uouet obediām, sed q̄ uouet continentia tenetur abstinere ab oī coitu. et q̄ uouet paupertatem tenetur renūciare oibus temporalibus. ergo q̄ uouet obediām tenetur obedire in oibus que sibi iunguntur. ergo sicut aliq̄s iudicatur p̄prietarius si unā solā punctā habeat sic debz iudicari inobediens si unū solū prelati uerbūz pertransseat. ergo ei tenetur obedire in oibus. ¶ **Sed contra. Jacobi. v.** Obedire oportet dō magis q̄ hominibus. ergo in aliquibus tenemur obedire deo in quibus non tenemur obedire hominibus. ergo uidetur q. non teneamur obedire prelato in oibus. ¶ **Item Ber. in libro de dispensatione et precepto.** Subdit⁹ nec citra promissum est inhibendus nec ultra cogendus per legem obedientie. ergo si aliq̄s prelati precipiat ei ultra id quod promissit non uidetur q. teneatur ei obedire. ¶ **Itē p̄fectio religionis maxime in p̄fectione obediētie** ergo si omnes religiosi tenerentur in omnib⁹ obedire omnes religiones essent equalis p̄fectionis. q. si hoc est plane falsum. ergo **q̄.** ¶ **Itē religiosus nō tenetur obedire prelato suo nisi per legem uoti.** sed p̄ legē uoti nō tenetur homo soluere nisi id qd uouit sp̄taneē

ergo uidetur q. prelati non possit ab eo exigere nisi id quod p̄misit obnuare. ¶ **Rz. vō** q. aliter loquendū est de obedientia exigenda prelato a subdito religioso p̄ obediētie p̄fectionē. aliter p̄ necessitatis obligationē. Si loquamur de ipsa p̄fectionē sic vō est q. sicut dicit **Ber.** p̄fecta obediētia finē nescit et p̄fectus obediens non solū in his que mandat s̄ etia supra ea que mādāt promptū h̄z affectū ad subiaccēdū precepto prelati desiderans illū imitari qui humilians seipm factus est obediens usq̄ ad mortē. Si autē loquamur de obedientia p̄ necessaria obligationē sic habet terminū et mensurā iux magitudinē uoti emissi. Non. n. amplius tenetur obedire suis prelati nisi in his que promiserunt dño obseruare et que non sunt contraria aīe et regule sue. vnde si prelati aliquid precipiat qd sit supra uotum subditus non tenetur ad illud implēdū. Et iō ccedendū est q. religiosi non tenentur prelati suis obedire in omnibus. h̄z sanū sit cōsiliū q. in oib⁹ obediant que nō sunt cōtrā deū. vnde rōnes q̄ ad secundā partē inducūt ccedēde sunt quia uex ccludunt. ¶ **Ad illud ergo qd primo obf in cōtrariū q. obediendū ē in oibus his q̄ sedent in cathedra. uerū est de his q̄ ad cathedras spectant et de p̄ceptis legis. de aliis autēz nō mandat.** Et qd obicit q. ip̄e dñs dicit Qui uos audit **q̄.** vō est q. uex ē q. loquitur de his que apli et eorū successores mādāt ex persona xp̄i. et etia ex auctoritate sibi data. in nullo tñ qd dicant eorū auctoritas ē spernēda vnde q̄uis nō teneamur prelati in omnibus obedire. tenemur tñ nullū mandatū eorū spernere. vnde dñi iure q. sn̄ia pastoris siue iusta siue iniusta tenēda ē. ¶ **Ad illō qd obf de v̄bo apli.** filij obedite p̄ oia pentib⁹. vō q. si intelligatur de his que spectāt ad mādātū diuinū p̄ceptū ē. de aliis autē monito ē nō p̄ceptū. ¶ **Ad illud v̄bū bti Bndicti et Hiero. et hug.** vō ē q. nō loquūt de obediā p̄ obligatōem necessitatis s̄ p̄ p̄cōez charitatis. ¶ **Ad illō qd obf q. sicut uouet hō paupertatē et continentia ita uouet obediā.** vō q. sic et nō sic. Sic q̄cē hoc q. aufert sibi p̄prie uolūtatis dñiūz. Non sic aut q. nō artat se ad faciēdū nisi ea q̄ i regula sunt exp̄ssa. et qm in oī religione p̄cōis simplr cōtinetur renūciatio q̄tū ad op⁹ carnis et quātū ad op⁹ p̄prietatis uel in sp̄ali uel in cōi

nō sic autē p̄cipiuntur oīa q̄ p̄nt p̄cipi. iō non sic
artatur ad obediendū i oib⁹ sicut ad renūciandū
oib⁹. **Rō** autē h⁹ est q̄: possibile ē alicui renun-
ciare p̄prietati. et etiā satis facile maxime ubi
ē possessio habita in cōi. s̄z obrep̄are oib⁹ que
dicuntur hoc nō t̄m ē nō facile imo etiā ipossi-
bile. et iō fines ponuntur p̄missiōi obediē. non
sic ponunt p̄missiōi paup̄tatis uel etiā castita-
tis. **vñ** i regula b̄ti f̄rā. i. sci simplr̄ p̄cipitur
q̄ illi⁹ regule p̄fessores nihil oīo hēant p̄p̄riū
sup̄ terrā. simplr̄ etiāz p̄cipit p̄petuo continere
nō solū ab actu s̄z etiā a suspecto cōsortio et cō-
lio mulier. s̄z nō simplr̄ p̄cipit suis p̄lati i oib⁹
obedire s̄z i oib⁹ q̄ p̄miserūt dñō obsequare et
nō sunt oīa aīe et regule sue. nescio si ad aliq̄d
istoz uotoz q̄s̄z sciat plus addere. i hoc ergo
p̄fessis cultiue cōgruū ē p̄dē. q̄. cōtinuare s̄monē.

In pte ista sūt q̄ōes circa lit. Et pri-
mo q̄rit de illa r̄nsiōe quā facit maḡ
Sciendū ē aplz ib. loq̄ de seculari p̄tā-
te. **Nō**. n. uidetur maḡ sufficiēter soluere ad
q̄ōnē motā imo pot⁹ iugere. q̄ sicut hitū ē i
p̄cedēti. c. diabolus nō h̄z p̄tātē nocēdi a seipso
s̄z a deo. cū ergo apo⁹ dicit q̄ oīs p̄tās a deo
ē. intelligit nō solū de p̄tāte hoīs s̄z etiā de po-
testate diaboli. **Ite** uidet q̄ ei⁹ p̄tātī nō sit
resistēdū. q̄ hier. xxviii. **Gēs** et regnū q̄d nō
fuiuerit nabuch. c. c. minatur his dñs q̄ nō ser-
uēt nabuch. si ergo p̄ nabuch. significat dia-
bolus uidetur. **Ite** nō debem⁹ resistere
p̄tātī mēbris diaboli utpote malis p̄lati et ty-
rānis q̄ sunt mēbra diaboli. ergo multo forti⁹
neq̄z ipi diabolo q̄ ē caput ipoz maloz. **Rz**
vō q̄ maḡ recte dicit in hoc q̄d dicit q̄ vbi
apli a quo dī nō resistēdū esse p̄tātī intelligi
hēat de p̄tāte hūana nō de p̄tāte diabolica. q̄
p̄tās hūana et ordinata ē et ordinate si e. quēter
mouet et impat. et iō q̄ ei resistit diuine ordi-
nationi resistit saltē si ordinate p̄cipit. **Sz** q̄a
diabolus ex p̄uersitate uolūtatis sue semp in-
ordinate et ad malū mouet et dēu. iō h̄ rectū
ordinē et mādātū apli frequēter ē ei resistēdū
et pugnandū cū eū tanq̄z cū pessimū aduersariū.
q̄ ergo dicitur q̄ p̄tās diaboli a deo ē. vō q̄
uex ē. s̄z ipē nō utitur ea ad id ad q̄d de⁹ ei eā
dedit imo semp malū intēdit. et dū nos ei for-
titer resistim⁹ malū suū in bonū n̄m uertit-
mus. **Ad** illud quod ob̄ de mēbris diaboli

vō q̄ nō est simile. nā mēbra sua nō ita semp
mouent ad malū sicut ipē q̄ ē in malo obstina-
tus et a quo sumpsit exordū oē malū. **Ite**
queritur de hoc quod dicit. **Ipsos** humanarū
rerū gradus aduerte siq̄s iusserit uicecurator
c. In quo vbo inuit q̄ si p̄tās inferior obulet
p̄tātī sup̄iori magis obediendū ē p̄tātī sup̄iori
q̄ inferiori. **Sz** dñi h⁹ habetur sup̄ illō apoc.
Et angelus ecclesie p̄gami scribe. **Non** audet
archiep̄us sup̄ subditos ep̄i manū imponere
sine eo. s̄z hoc pōt ep̄s sine archiep̄o. ergo ui-
detur q̄ magis est obediendū inferiori q̄ su-
p̄iori. **Ite** cā imediata magis influit q̄ me-
diata. ergo si potestas inferior magis imēda-
ta ē q̄ superior. uidetur q̄ magis sit standū
potestati inferiori q̄ superior. **Contrariū**
huius est. quia dicit **Boetius**. Quicquid pōt
uirtus inferior potest superior. sed non econ-
uerso. ergo uirtus superior potest op̄escere in-
feriore. ergo magis standū ē mandatis ipsius.
Rz vō q̄ dupliciter est loqui de potestate
superiori et inferiori. aut ita q̄ potestas inferi-
or totaliter fluit a p̄tāte superiori. aut ita q̄
indignatur sicut potestas curatoris a potesta-
te p̄con⁹ ulis et potestas p̄con⁹ ulis a pote-
state imperatoris. et tunc uerum est quod dicit
q̄ standū est magis potestati superioris q̄
inferiori. **Aut** ille potestates ita se habent q̄
ambe fluunt a superiori. et in talibus determi-
natis una presupponit alteraz. et illa posse ple-
num habet super utraq̄z sicut potestas ep̄i-
scopi et archiep̄isopi a potestate pape qui ple-
naz habet potentiam super utraq̄z. **Et** tunc
non est generaliter uerum q̄ magis oporteat
obedire potestati superiori q̄ inferiori utpote
potestati archiep̄isopi q̄ ep̄isopi. quia unus
est prelatus imediat⁹ alter mediatus. sed re-
spectu eius qui habet plenam potestatem su-
per utraq̄z ueritatem habet. quia ille non est
tantum prelatus mediatus. unde magis debz
stare subditus mandato pape q̄ mandato ali-
cuius prelati inferioris. et in hoc casu loquitur
Augustinus. Et per hoc p̄z r̄nsiō ad obiecta.
Postremo queritur de illis auctoritatibus
quas magister adducit in littera. cum enī sit
q̄stio de p̄tāte peccandi uidetur q̄ min⁹ recte
adducat auctoritates illas q̄ locū tenēt de p̄tā-
te dñandi et iherēdi malū pene sic aspicienti p̄z

Et dicendū q̄ ex ōsequēti aliquo possunt ad
 ppositū applicari. Veritatem sicut aperte ap-
 paret magister allegat eas aliquantulū minus
 recte. non tamen est mirandū si in tot et tam
 bonis dictis magister dixit aliquid minus cō-
 plete. nec ei est ppter hoc insultandū. magis
 enim suo labore meruit legētū orōes et grāz
 actiones q̄s reprehensiones. Iñ in aliqbz locis
 declinauerit ab opinionibz communibz et parti-
 minus probabili adheſit precipue in octo locis.

Nā in li. primo sunt duo. vñ. s. est vi. xvij.
 q̄ charitas que est dei et proximi nō est quid
 creatū s; increatū. Aliud uero est q̄ hec noia
 trinus et trinitas nō dicūt positōes s; priuati-
 onē tñ. et hoc ponit vi. xxiii. In secūdo vō
 li. similf duo dicit quoz primū ē q̄ in angelis
 beatis premiū precessit et meritū respectu sub-
 stantialis premiū habet subſequi. et hoc dicit
 vi. v. et etiā vi. xi. Aliud est q̄ nihil de cibis
 transit in ueritatē humane nature nec per ge-
 nerationē nec per nutritionē. In li. tertio si-
 militer duo dicit. vñ est q̄ anima exuta a cor-
 pore est persona. et hoc dicit vi. v. Aliud ē q̄
 xps fuit homo in triduo. et hoc dicit vi. xxii.

In quarto similf duo dicit. vñ ē q̄ baptis-
 m⁹ iōānis cum impositione manū equipollebat
 baptismo xpi ita q̄ baptizatus baptis-
 mate iōānis in fide trinitatis non erat rebaptizand⁹
 et hoc dicit vi. secūda. Aliud est de prāte ba-
 ptizandi interius quam dixit q̄ deus potuit
 aliū dare. et q̄ creatura potuit ſuſcipere. et ſilf
 q̄ deus potest potestātē creandi communicare et
 creare per creaturaz tanq̄ per miniſtrū. et hoc
 vi. v. In his octo poſitionibus communiter do-
 ctōres parisienses non ſequūtur magiſtrū nec
 credo in oib⁹ his eū eſſe ſuſtinendū ne amore
 hominis ueritati fiat preiudiciū. et hec omnia
 ſuis locis manifesta ſunt et manifestabuntur.

Si cui aut aliter uidetur et fortassis melius nō
 inuideo. ſed hoc rogo ut ſiquis in explanatōe
 duoz libroz precedentū et etiā duoz ſequen-
 tiū aliquid in hoc opusculo inuenerit appro-
 batione dignū agat grās deo largitori bonoz.

In aliis vō locis ut inuenerit uel falſū uel du-
 biū uel obſcurum ſcribentis inſufficientie beni-
 gne indulgeat qui absq; dubio teſte ōſcientia
 uera et apta et communia dicere ōſcipuit. Quic-
 quid enim ſit de uerbis que foliis oparantur
 hoc ſūmope attendendū et in inq̄ſitione qualz

obſeruandū ne quis adeo letetur in ſententia
 oris ſui et ſic ei inhereat ut uerba oris alieni
 deſpiciat aſpiciens ea oculo minus ſano. et ſic
 per tumorem et liuorem aditum ſibi ueritatis
 precludat et de numero illorum ſit de quibus
 dicit apoſtolus q̄ ſemp ſunt diſcentes et nūq̄s
 ad uiam ueritatis peruenientes. quod auertat
 deus ab oibus inq̄ſitoribus ueritatis. Hanc
 autem ueritatem inſatigabiliter querere. in-
 fallibiliter inuenire. inaniſſibiliter apprehen-
 dere et tenere concedat nobis ille qui eſt uia
 ueritas et uita. qui cum patre et ſpū ſancto
 unum exiſtens in eſſentia et ab eis diſtinctus i
 perſona hominem rectum fecit. qui ſe inſini-
 tis queſtionibus miſcuit peccatorum ſm q̄
 ſeries manifeſtat duorū precedentū libroz.
 cui eſt omnis honor et gloria laus et imperium
 per inſinita ſecula ſeculor. **A. D. E. N.**

Religioſi p̄s Bonauenture ordinis minorū
 ueritatis theologice p̄feſſoris eximii. ſacregz
 apoſtolice ſedis cardinalis ſuper ſecundū ſen-
 tentiaz ſcriptum finit. Anno ſalutis noſtre
 M ccc lxxvii. per magiſtrum Hermanum
 lichtenſtein Lariſſi feliciter impreſſum.

